

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PWYLLGOR:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	23 GORFFENNAF 2013
TEITL YR ADRODDIAD:	ADRODDIAD CYNNYDD AR ARCHWILIO MEWNOL 1 EBRILL 2013 – 30 MEHEFIN 2013
PWRPAS YR ADRODDIAD:	ER GWYBODAETH
ADRODDIAD GAN:	RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDU:	PENDERFYNIADAU/CYMERADWYAETH FEL Y NODWYD YN YR ADRODDIAD

1. RHAGARWEINIAD

- 1.1 Cyflwynir y Cynllun Gweithredol 2013/14 i'r Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ar 23 Gorffennaf 2013. Paratowyd y Cynllun mewn ymgynghoriad gyda'r Archwiliwr Allanol, gyda'r Swyddog Adran 151 a thrwy gyfarfodydd a gohebiaeth gyda'r Penaethiaid Gwasanaeth.
- 1.2 Yn yr adroddiad hwn, crynhoir gwaith yr Adain Archwilio Mewnol hyd at 30 Mehefin 2013 a hefyd mae ynddo grynodedb o bob un o'r adroddiadau terfynol a gyhoeddwyd.
- 1.3 Yn achos pob adroddiad terfynol y rhoddwyd iddo farn 'Sicrwydd Coch', cynhelir Adolygiad Dilyn-i-fyny ac yn hwnnw nodir beth yw barn yr Adain Archwilio ar gynnydd y rheolwyr yn y broses o ran gweithredu ar argymhellion yn y categori Uchel a Chanolig yn codi o'r adroddiad terfynol gwreiddiol. Cyflwynir canlyniadau'r adolygiad Dilyn-i-fyny i'r Pwyllgor Archwilio nesaf.
- 1.4 Ni chafwyd unrhyw adroddiadau yn y cyfnod hwn a arweiniodd at farn 'Sicrwydd Coch'. Caiff Crynodebau Gweithredol ar gyfer adroddiadau barn 'Sicrwydd Coch' eu cyflwyno fel Atodiadau lle mae hynny'n berthnasol.
- 1.5 Mae'r Uned Archwilio Mewnol yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar risg lle bynnag y mae hynny'n bosib, ond gall ddefnyddio Adolygiadau System, Adolygiadau Rheolaethau Allweddol, Adolygiadau Sefydliad neu Adolygiadau Ymgynghorol os yw'r dulliau hyn yn fwy priodol.
- 1.6 Mae'r adroddiadau terfynol unigol ar gael i aelodau'r Pwyllgor hwn, ar sail gyfrinachol, ar gais i'r Rheolwr Archwilio.

2. YR ADRODDIADAU A GYHOEDDWDYD HYD YMA A GWAITH SY'N MYND RHAGDDO

- 2.1 Mae Tabl 1 isod yn dangos statws yr adolygiadau sy'n cael eu cynnal ar hyn o bryd ac/neu sydd wedi eu cwblhau hyd at adroddiad terfynol yn y cyfnod hwn ynghyd â'r farn archwilio gyffredinol.

Tabl 1

2012/13			
Lwfansau Aelodau – dilyn i fyny	2012/13	TERFYNOL	'Cynnydd Da'
Prif System Cyfrifo	2012/13	TERFYNOL	GWYRDD
Derbyn arian	2012/13	TERFYNOL	GWYRDD
Y Gyflogres	2012/13	TERFYNOL	GWYRDD/AMBR
Rhenti Tai	2012/13	TERFYNOL	COCH/AMBR
Gweithredu CIVICA	2012/13	TERFYNOL	YMGYNGHOROL
Incwm Arforol	2012/13	Yn mynd rhagddo	
2013/14			
Caffael System AD	2013/14	TERFYNOL	YMGYNGHOROL
Penodeion a Dirprwyon	2013/14	TERFYNOL	YMGYNGHOROL
Fframwaith Partneriaeth	2013/14	TERFYNOL	YMGYNGHOROL
AD – Amdanaf i	2013/14	DRAFFT	
LICC – Brechwast am ddim	2013/14	DRAFFT	
Grantiau – Cydymffurfiaeth	2013/14	Yn mynd rhagddo	
Digartrefedd	2013/14	Yn mynd rhagddo	
Bathodynau Glas	2013/14	Yn mynd rhagddo	
Taliadau Uniongyrchol – Dilyn i fyny	2013/14	Yn mynd rhagddo	
Canolfan Hamdden David Hughes	2013/14	Yn mynd rhagddo	
Ysgolion			
2012/13			
Ysgol David Hughes	2012/13	TERFYNOL	GWYRDD
Ysgol Biwmares	2012/13	TERFYNOL	GWYRDD/AMBR
Ysgol Llanfachraeth	2012/13	DRAFFT	
2013/14			
Ysgol Kingsland	2013/14	TERFYNOL	GWYRDD
Ysgol Gyfun Llangejni	2013/14	DRAFFT	
Cyfeiriadau			
Adroddiad 1	2013/14		D/B
Adroddiad 2	2013/14		D/B
Adroddiad 3	2013/14		D/B

2.2 Canfyddiadau Allweddol yr Adroddiadau a Gyhoeddwyd

2.2.1 Lwfansau Aelodau –

Fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2012/13, rydym wedi cynnal adolygiad er mwyn dilyn i fyny'r cynnydd a wnaed gan reolwyr o ran gweithredu argymhellion archwilio mewnol a wnaed yn yr Adroddiad ar Lwfansau Aelodau 1554.10/11 a gyhoeddwyd ym mis Mai 2011.

Roedd yr Adroddiad ar Lwfansau Aelodau 1554.10/11 yn cynnwys **15 o argymhellion** ac, o'r rheiny, roedd naw yn y categori canolig a chwech ohonynt yn argymhellion categori isel. Roedd gan yr holl argymhellion ddyddiadau gweithredu a oedd cyn dyddiad y gwaith maes ar gyfer yr adroddiad dilyn-i-fyny hwn.

Barn: Mae rheolwyr wedi gwneud cynnydd da o ran gweithredu'r camau yr oedd angen eu cymryd i roi sylw i'r argymhellion archwilio mewnol a oedd yn y categorïau canolig ac isel.

2.2.2 Prif System Gyfrifo

Roedd yr adolygiad wedi cael ei gynnwys yn yr adroddiad archwilio mewnol i bwrpas dibyniaeth archwiliadau mewnol ac allanol ac uwch reolwyr o fewn Cyllid. Cynhelir yr adolygiad bob blwyddyn, ac yn dilyn yr adolygiad blaenorol yn ystod 2011/12, cafwyd barn sicrwydd Werdd.

Cafodd y system FinanceLink ei disodli gan system lejer Civica ym mis Ebrill 2013 ac, o'r herwydd, hwn yw'r adolygiad diwethaf o'r system FinanceLink. Cafodd adroddiad ar wahân ar weithrediad system Civica ei gyhoeddi yn ystod Ebrill 2013.

Barn: Cafwyd barn archwilio Werdd yn dilyn yr adolygiad a gwnaed tri o argymhellion categori canolig ac un categori isel.

2.2.3 Derbyn Arian

Cafodd swyddfeydd derbyn arian y Cyngor eu cau i'r cyhoedd eleni gydag incwm gweddilliol yn cael ei gasglu'n uniongyrchol gan wasanaethau ac incwm a dderbynnir drwy'r post yn parhau i gael ei brosesu gan y Swyddogion Derbyn Arian.

Bydd gweithredu'r lejer ariannol newydd a newidiadau i'r system gan gynnwys cyfatebu'n electronig yr incwm a dderbynnir / datganiadau banc electronig, yn arwain at newidiadau pellach i waith y Swyddogion Derbyn Arian yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

Barn: Cafwyd barn archwilio Werdd yn sgil yr adolygiad a gwnaed dau o argymhellion categori canolig a thri o argymhellion categori isel.

2.2.4 Y Gyflogres

Y system Gyflogres sy'n cael ei defnyddio ar hyn o bryd yw 'Resourcelink' a ddarperir gan Northgate ac mae'n system integredig ar gyfer Adnoddau Dynol a'r Gyflogres. Mae gan y Cyngor dîm mewnol o chwech o staff sy'n gweithio ar swyddogaethau sy'n gysylltiedig â'r Gyflogres. Mae staff yn yr Adain Adnoddau Dynol hefyd yn ymwneud â'r gwaith o fwydo manylion am staff newydd i mewn i'r system integredig.

Barn: Cafwyd barn archwilio Werdd/Ambr yn sgil yr adolygiad a gwnaed pedwar o argymhellion categori canolig a deg o argymhellion categori isel.

2.2.5 Rhenti Tai

Cynhaliwyd yr adolygiad cyntaf o'r System Orchard fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol cyfnodol a gymeradwywyd ar gyfer 2012/13. Mae Gwasanaethau Tai'r Cyngor yn rheoli 3,810 o anheddau, 766 o garejys a 93 o eiddo ar brydles ledled y Sir.

Amcangyfrifwyd bod yr incwm a gafwyd o renti yn 2012/13 yn £12.5m (ac eithrio amcangyfrif o'r cyfnodau y tybir y bydd tai yn wag a hawl i brynu yn y dyfodol) ac adroddwyd ar hynny i'r Bwrdd Comisiynwyr ym mis Chwefror 2012.

Barn: Cafwyd barn archwilio Goch/Ambr o ganlyniad i'r adolygiad hwn a gwnaed un argymhelliad categori uchel, chwech o argymhellion categori canolig a phedwar o argymhellion categori isel.

Mae'r farn Goch/Ambr yn adlewyrchu'r gwendidau a ganfuwyd o ran cael mynediad rhesymegol i system Orchard a'r modd y mae swyddogaethau wedi cael eu gwahanu ar hyn o bryd yn y system.

2.2.6 Gweithredu CIVICA

Defnyddiwyd hen system lejer y Cyngor sef FinanceLink hyd at ddiwedd mis Mawrth 2013 ynghyd â system fewnol ar gyfer dyledwyr. Sefydlwyd prosiect i amnewid y system hon gyda system CIVICA. Cynhaliwyd yr adolygiad hwn er mwyn darparu sicrwydd ar gyfer y prosiect gweithredu a throsglwyddiad data o'r hen system i'r un newydd.

Barn: Adolygiad ymgynghorol oedd hwn ac ni roddwyd barn. Gwnaed 14 o argymhellion a dysgwyd 7 o wersi o'r gweithredu ac adroddwyd ar hyn i'r rheolwyr.

2.2.7 Caffael System AD

Gofynnodd y Swyddog Adran 151 i'r Adain Archwilio Mewnol gynnal adolygiad o'r trefniadau contractyddol a chefnogaeth ar gyfer Modiwl AD Northgate. Canolbwyntiodd yr adolygiad ar ddarganfod a chofnodi'r trefniadau contractyddol a chefnogaeth ar gyfer system Adnoddau Dynol Northgate gan gynnwys Amdanaf i.

Barn: Adolygiad ymgynghorol oedd hwn ac ni roddwyd barn. Cytunwyd ar saith o argymhellion gyda'r rheolwyr.

2.2.8 Penodedigion a Dirprwyon

Canolbwyntiodd yr adolygiad ar werthuso digonolrwydd trefniadau rheoli risg a rheolaethau o fewn y trefniadau bancio cyfredol ac arfaethedig achosion Penodedigion a chyfrifon banc dirprwyol Adran y Gymuned.

Barn: Adolygiad ymgynghorol oedd hwn ac ni roddwyd barn. Cytunwyd ar saith o argymhellion gyda'r rheolwyr.

2.2.9 Fframwaith Partneriaeth

Mae'r Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth gyda nifer o sefydliadau partner i gyflawni ei amcanion strategol a lleol. Mae trefniadau partneriaeth o'r fath yn arwain yn ddichonadwy at risgiau ariannol, llywodraethol a pherfformiad. Nod ein hadolygiad oedd darganfod, cofnodi a gwerthuso trefniadau'r Cyngor i reoli, lliniaru, monitro ac adrodd ar y risgiau hyn.

Yn ein hadolygiad, gwelsom nad oedd Fframwaith Llywodraethu Partneriaeth ffurfiol yn bodoli i roi sylw i risgiau llywodraethu partneriaeth, rheoli a pherfformiad.

Barn: Adolygiad ymgynghorol oedd hwn ac ni roddwyd barn; fodd bynnag, ystyrir bod diffyg fframwaith partneriaeth ffurfiol yn risg sylweddol ac mae'r tri argymhelliad allweddol yr adroddiad ar gyfer gwelliant wedi cael eu derbyn gan uwch reolwyr.

2.2.10 Archwiliad o Reolaethau Allweddol yr Ysgolion – Cyllid a Llywodraethu

Cwblhawyd adroddiadau terfynol o waith archwilio a wnaed mewn tair ysgol yn y cyfnod. Arweiniodd yr adolygiadau at ddwy farn archwilio Werdd ac un farn Werdd/Ambr. Gwnaed argymhellion i gryfhau gwendidau mewn rheolaeth fewnol gyda'r Penaethiaid perthnasol.

2.3 Crynodeb o Ganlyniadau'r Adroddiadau a Gyhoeddwyd hyd yma – Ers 1 Ebrill 2013, rydym wedi cyhoeddi 8 o adroddiadau terfynol o Gynllun Gweithredu Archwilio Mewnol 2012/13; 4 o gynllun 2013/14 a 3 o adroddiadau cyfeiriadau. Hyd yma, mae cyfanswm o 12 o adroddiadau Terfynol wedi cael eu cyhoeddi yn 2013/14.

Mae crynodeb o'r graddfeydd a roddwyd ar gyfer yr adroddiadau terfynol a gyhoeddwyd i'w weld yn y tabl isod. Mae crynodeb o'r graddfeydd fel a ganlyn:

Barn / Graddfa CAG	Beth yw ystyr y raddfa newydd	Ers y Pwyllgor Archwilio Diwethaf Yn y Cyfnod	Ebrill i Mehefin 2013
Gwyrdd (Graddfa A&B)	Ar ôl ystyried y materion a nodwyd, gall yr Awdurdod gymryd sicrwydd rhesymol bod y rheolaethau y mae'r Cyngor yn dibynnu arnynt i reoli'r risg hon wedi'u dylunio'n addas ac yn cael eu defnyddio'n gyson ac effeithiol.	5	5
Gwyrdd Ambr (Graddfa C)	Ar ôl ystyried y materion a nodwyd, gall yr Awdurdod gymryd sicrwydd rhesymol bod y rheolaethau y mae'r Cyngor yn dibynnu arnynt i reoli'r risg hon wedi'u dylunio'n addas ac yn cael eu defnyddio'n gyson ac effeithiol. Fodd bynnag, rydym wedi canfod rhai pethau fydd, oni chânt sylw, yn ychwanegu at y tebygrwydd y bydd y risg yn troi'n ddigwyddiad.	2	2
Coch Ambr (Graddfa D) Yn cynnwys ychydig o gynnydd	Ar ôl ystyried y materion a nodwyd, gall yr Awdurdod gymryd rhywfaint o sicrwydd bod y rheolaethau y mae'r Cyngor yn dibynnu arnynt i reoli'r risg hon wedi'u dylunio'n addas, yn cael eu defnyddio'n gyson ac effeithiol. Angen cymryd camau i reoli'r risg.	1	1
Coch (Graddfa E)	Ar ôl ystyried y materion a nodwyd, ni all yr Awdurdod gymryd sicrwydd bod y rheolaethau y mae'r Cyngor yn dibynnu arnynt i reoli'r risg hon wedi'u dylunio'n addas nac yn cael eu defnyddio'n gyson ac effeithiol. Rhaid cymryd camau i reoli'r risg.	0	0
Cynghorol / Ymchwiliad	Arolwg cynghorol wedi'i gynllunio i bwrsas rhoddi cyngor ymarfer da – Dim barn ffurfiol.	4	4
	Cyfanswm	12	12

3. PERFFORMIAD YN ERBYN TARGEDAU AM Y CYFNOD 01/04/13 - 30/06/13

- 3.1 Mae'r tabl isod yn dangos perfformiad y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn erbyn targedau y cytunwyd arnynt ac a nodwyd yng Nghynllun Datblygu Busnes y Gwasanaeth ar gyfer 2013/14. Adroddir ar gynnydd yn erbyn y targedau hyn hefyd i'r Cyfarfodydd Perfformio Chwarterol.

Mesur Perfformiad	Targed 2011/12	Gwirioneddol wedi ei addasu ar gyfer y cyfnod	Statws Targed	Cyfeiriad y Daith ers y cyfnod blaenorol
% o'r adolygiadau archwilio a gwblhawyd yn y flwyddyn hyd at adroddiad drafft (56 o adolygiadau yn y cynllun – 3 adroddiad drafft yn y cyfnod a 4 adroddiad terfynol – ac eithrio cyfeiriadau).	90%	50%		
Lefelau boddhad cyffredinol y cwsmer yn seiliedig ar holiaduron.	90%	100%		
% o'r holl argymhellion archwilio mewnol Uchel a Chanolig a weithredwyd o 01/04/11	80%	51%		
Adolygu fframwaith Rheoli Risg y Cyngor a gwerthuso effeithiolrwydd y camau lliniaru o leihau'r pum risg uchaf ar y Gofrestr Risg Corfforaethol.	1	0		
Sesiynau hyfforddi ar gyfer y Pwyllgor Archwilio yn y cyfnod	2	0		

- 3.2 Y ganran o'r Cynllun Archwilio a gwblhawyd yw 50% ar gyfer chwarter 1 2013/14. Disgwylir hyn gan i'r chwarter gychwyn gyda chwblhau a chyflwyno 8 adroddiad Terfynol oedd yn ymwneud â'r flwyddyn ariannol flaenorol a heb eu cynnwys yn y ffigwr targed canran yma.

Mae'r adroddiad ar gynnydd yn erbyn y cynllun hefyd yn adlewyrchu nifer y gwaith cyfeiriadau sy'n cymryd lle yn chwarter 1.

- 3.3 Mae canran yr argymhellion categori Uchel a Chanolig a weithredwyd yn is na'r targed ar 51% sy'n cymharu gyda'r 68% a adroddwyd i'r Pwyllgor diwethaf.
- 3.4 Mae Archwilio Mewnol wedi adolygu'r llinellau adrodd ar gyfer gweithredu'r argymhellion a bydd yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Gwaith nesaf ar ganlyniadau'r gwaith yma. Y bwriad yw codi proffil gweithredu argymhellion ymysg yr uwch reolwyr ac, felly, gwella'r graddfeydd gweithredu.

4. CYFEIRIADAU

- 4.1 Yn ystod y flwyddyn, mae'r Adain Archwilio Mewnol yn gorfod gwneud gwaith ar faterion sy'n dod i'r fei yn ystod gwaith archwilio rhaglunedig neu oherwydd materion a ddygir i sylw'r Adain gan Adrannau eraill a gwaith hefyd y mae adrannau eraill yn gofyn i'r Adain Archwilio Mewnol ei wneud. Hefyd, mae'n bosib y bydd yr Archwiliwr Allanol yn gofyn iddynt am wybodaeth neu am gymorth i ddarparu gwybodaeth. Yn sgil rhai o'r ymchwiliadau hyn, cyhoeddir adroddiadau archwilio ffurfiol ond weithiau ni chyhoeddir adroddiad o'r fath (e.e. pan fo'r haerid/gwybodaeth yn anghywir ac, o'r herwydd, does dim byd i'w adrodd yn ôl, neu pan nad yw swm a sylwedd y gwaith yn ddigon i

gyfiawnhau adroddiad archwilio llawn neu pan fo'r mater wedi cael sylw mewn adroddiad gan yr Archwiliwr Allanol).

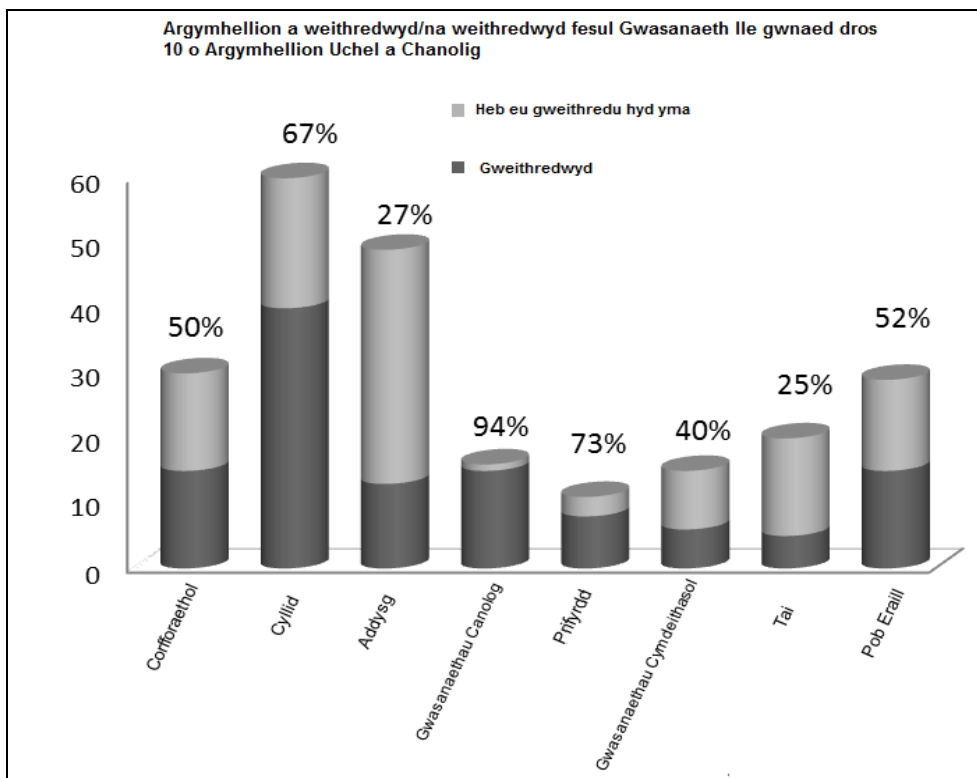
- 4.2 Mae 3 o adroddiadau mewn perthynas â chyfeiriadau wedi cael eu cyhoeddi hyd yma yn 2013/14. Nid yw'r gwaith ar y cyfeiriadau yma wedi nodi unrhyw dystiolaeth o dwyll neu afreoleidd-dra.
- 4.3 Cyfeiriwyd 1 cyfeiriad o 2012/13 i'r Heddlu, ac fe adroddir ar ganlyniad yr achos i'r Pwyllgor maes o law.

5. TRACIO ARGYMHELLION

- 5.1 Ar gyfer adrodd i'r Pwyllgor hwn, dim ond argymhellion wnaed ers 01/04/11 sydd wedi eu cynnwys yn y dadansoddiad tracio argymhellion.
- 5.2 Mae perfformiad gweithredu argymhellion yn y cyfnod yn is na'r targed gyda 51% o argymhellion Uchel a Chanolig wedi eu cofnodi fel rhai y gweithredwyd arnynt. Cyfeiriwyd, ym mharagraff 3.4 o'r adroddiad yma, at adolygiad o'r prosesau'n ymwneud â thracio argymhellion.
- 5.3 Mae graff yn dangos manylion yr argymhellion y gweithredwyd arnynt fesul Gwasanaeth ynghlwm yn Atodiad A.

Tabl Tracio Argymhellion - yr Holl Argymhellion sydd wedi cael eu creu ers 01/04/2011

Tabl Cynnydd: % Argymhellion Uchel a Chanolig a weithredwyd/na weithredwyd fesul Gwasanaeth lle gwnaed dros 10 o Argymhellion Uchel a Chanolig.

Yn ein barn ni, felly, yn seiliedig ar y data hunanasesu yn y Tabl Cynnydd uchod, mae'r Cyngor wedi gwneud '**cynnydd rhesymol**' yn ystod y cyfnod o ran gweithredu'r argymhellion Archwilio Mewnol a oedd yn y categorïau Uchel a Chanolig. Mae hyn yn seiliedig ar y ganran o argymhellion (ac eithrio'r rheiny sydd heb gyrraedd eto'r dyddiad gweithredu y cytunwyd arno) y mae eu statws hunanasesu yn 'gweithredwyd' neu 'disodlwyd', sef **51%** o'r holl argymhellion o'r fath ar ddiwedd y cyfnod.